

Rapportering i verksamhetsberättelsen

1. Hur har intern kontroll och riskhantering ordnats i Lovisa stad?

Stadsstyrelsen sköter ordnandet av intern kontroll och riskhantering. Dessutom ansvarar alla de verksamhetsorgan och tjänsteinnehavare som tilldelats befogenhet att använda stadens medel och som fungerar som myndighet för genomförandet av den interna kontrollen.

Den interna kontrollen och riskhanteringen är kontinuerlig verksamhet som genomförs genom uppföljning av den sedvanliga, dagliga verksamheten och genom periodiska utvärderingar. Som helhet omfattar den interna kontrollen och riskhanteringen

- förvaltningens organisering
- ledningsansvar
- kontrollåtgärder
- rapportering
- uppföljning
- utvärdering.

Målet är en kontinuerlig, årligen framåtskridande process som främjar verksamhetsätten.

Den uppdaterade anvisningen för intern kontroll och riskhantering godkändes av stadsfullmäktige 15.5.2019 § 55. Enligt anvisningen koordineras utvecklingen av riskhanteringen av en riskhanteringsarbetsgrupp utsedd av stadsdirektören. Framförallt på grund av personalsituationen inom ekonomitjänsterna utsågs ingen riskhanteringsgrupp 2019 utan stadens ledningsgrupp har med ledning av stadsdirektören ansvarat för koordineringen.

Intern kontroll och riskhantering har genomförts i enlighet med tidigare år, baserat på den av stadens centraler och ansvarsområden 2016 gjorda analysen av verksamhetsmiljön och de utifrån analysen beredda centralspecifika riskprofilerna, det vill säga den förteckning över de mest betydande riskerna som anknyter till respektive centrals verksamhet och hanteringsförfaranden som gäller riskerna i fråga. Som resultat av analysen och riskprofilen preciserades de åtgärder med vilka man säkerställer riskhanteringen och ansvaren samt utnyttjandet av de strategiska, de verksamhetsmässiga och de ekonomiska möjligheterna. Med åtgärderna uppnår vi en skälig säkerhet av att uppnå ovannämnda mål och av att verksamheten är resultatrik. Centralspecifika resultat och planerade åtgärder rapporteras till nämnderna och vattenaffärsverkets resultat och planerade åtgärder till direktionen. Nämnderna och direktionen följer även upp vidtagandet av åtgärderna och hur resultatrika de är. Centralernas och ansvarsområdenas mest betydande risker och åtgärderna som bestämts för dessa riskers hantering rapporteras för stadsstyrelsen.

Riskhanteringen bedöms ur synvinkeln av den godkända budgeten och uppföljningen sker i sin tur i samband med beredningen av bokslutet och delårsrapporteringen. Detta ger stadsstyrelsen tillräckliga uppgifter att i verksamhetsberättelsen uttala sig om de centrala slutledningarna och ordnandet av intern kontroll och riskhantering i Lovisa stad och Lovisa stadskoncern.

2. Hur bedöms ordnandet av intern kontroll och riskhantering?

Den centralvisa bedömningen av riskhanteringen gjordes i centralernas egna ledningsgrupper med hjälp av Kommunförbundets blankett för bedömning av risker. Därefter gjorde stadens ledningsgrupp en bedömning av ordnandet av intern kontroll och riskhantering på hela stadens nivå.

Enligt anvisningen om intern kontroll och riskhantering klassificeras riskerna i fyra huvudgrupper enligt förorsakarprincipen:

- strategiska risker
- operativa risker
- ekonomiska risker
- skaderisker.

En del av riskerna är sådana att de i princip kan höra till flera grupper.

Efter att riskerna identifierats kan man bedöma deras godtagbarhet och rimlighet samt försöka hitta ändamålsenliga riskhanteringsåtgärder.

3. Intern kontroll i olika funktioner och processer

Den interna kontrollen är en väsentlig del av det normala ledningsarbetet som görs i staden. Framför allt ansvarar personer i chefsställning för den interna kontrollen.

Till den regelbundna kontrollen hör bland annat att

- följa upp verksamheten och avvikelser i den i samband med delårsöversikterna
- följa upp utfallet av budgeten
- utföra en årlig centralsspecifik redogörelse för den interna kontrollen och riskhanteringen i samband med verksamhetsberättelsen
- övervaka att verksamhetsprinciperna och anvisningarna följs
- följa upp tjänsteinnehavarnas och verksamhetsorganens beslut
- upprätthålla ett system för att granska och godkänna inköps- och försäljningsfaktureringen
- följa upp arbetsuppgifterna och verksamheten
- vid behov ingripa i missförhållanden.

Intern revision är oberoende och objektiv verksamhet med vilken man kan säkerställa att den interna kontrollen fungerar. Tjänsterna för den interna revisionen i Lovisa stad används med stadsdirektörens eller stadsstyrelsens beslut då köpta tjänster behövs.

Verksamhetens resultatrikhet

Bokslutet för 2019 uppvisar ett mer underbalanserat resultat än vad som budgeterats. Orsaken till detta är att i synnerhet inkomsterna utföll som mindre än man uppskattat. Trots att vi inte kunde undvika underskottet måste vi effektivisera uppföljningen av ekonomin. Den månatliga rapporteringen ska kunna i ett tidigare skede uppdaga de tidiga signalerna för överskridningsshot. Vi satsar allt mer på planmässighet och förebyggande verksamhet i all stadens verksamhet, och överlag verkar man anse att vi lyckats förbättra processen. Förebyggande är ju alltid i regel mer resultatrikt och kostnadsfördelaktigt. Därför kommer vi i själva verket även i fortsättningen att allt mer systematiskt vidta förebyggande verksamhet.

En specifik utmaning och identifierad risk för ekonomin och uppföljningen av den ekonomiska situationen utgjordes 2019 av de ovanligt många personalförändringar inom ansvarsområdet ekonomitjänster och rekryteringssvårigheterna i anslutning till dessa förändringar.

Förvaltningen

Inom förvaltningen betonas skapandet av en allmän lednings- och förvaltningskultur. Då det i organisationen råder en liknande uppfattning om god förvaltningssed förstärks även den interna kontrollen. Detta uppnås genom att öka antalet temautbildningar, att ta i bruk gemensamma anvisningar och att omfatta riskhanteringen som en del av vardagen.

En god förvaltning är en grundläggande rättighet, som innefattar bland annat behandlingens offentlighet och sakägarens rätt att bli hörd, att få ett motiverat beslut och att få överklaga. I ljuset av de anförda klagomålen, överklagningarna och besvären samt de beslut som fått med anledning av klagomålen, överklagningarna och besvären, kan det konstateras att lagen, besluten och god förvaltningssed följs i centralerna och vattenaffärsverket. Sådana procedurfel som konstaterats i enskilda fall har korrigerats och verksamhetssätten har ändrats till att följa kraven.

Risker i anslutning till cybersäkerhet och datasekretess har ökat såväl världen över som nationellt. Också i stadens organisation har vi konstaterat en ökning av försök till kränkning av datasäkerhet och datasekretess, dock har vi i tillräcklig mån kunnat svara på denna utmatning. Risker har minimerats med utbildning och rådgivning samt genom att delta i beredskapsövningar inom området.

Inom personalförvaltningen har vi på samma sätt så det gjorts på andra håll kunnat lägga märke till utmaningar med rekrytering inom många yrkesgrupper. För att få kunnig personal måste staden satsa på åtgärder både för att klargöra bilden av staden som arbetsgivare samt för att betala en så konkurrenskraftig lön som möjligt.

Grundtrygghetscentralen

Den pågående förnyelsen av social- och hälsovården och lagarna i anslutning till förnyelsen bromsar utvecklingen av verksamheten och balanseringen av ekonomin. Riskerna i anslutning till rekrytering och resursbrist ökar och förorsakar mer utmaningar än tidigare vad som avser kvalitet och tillgång av service. De föråldrade dataprogrammen innebär risker för avbrott i verksamheten och för patientsäkerheten. De äldres stora andel av stadens befolkning utgör även i fortsättningen utmaningar för såväl verksamheten som ekonomin.

Centralen för bildning och välfärd

I centralen för bildning och välfärd ses anpassandet av servicenätet till de varierande användarmängderna som en svår utmaning. Även rekryteringen av personal och att hitta vikarier upplevs som risker. Att anordna verksamhet i ersättande lokaler föranleder extra arbete. Även det dåliga skicket av många lokaler väcker oro.

Centralen näringsliv och infrastruktur

Från centralen för näringsliv och infrastruktur har man så som de mest betydande riskerna fört fram ineluftsproblemen, befolkningsutvecklingen och livskraften. Övriga betydande risker är renoveringsskulden, användningsgraden av fastigheterna och byggnadsprojekten som pågår.

Koncernövervakning

I samband med organisationsförändringen bildades under stadsstyrelsen en utvecklings- och koncernsektion. Stadens nya ägarstyrnings- och koncerndirektiv godkändes av stadsfullmäktige 12.6.2019 § 63. Direktivet utdelas åt reperentanterna i de bolag som tillhör koncernen och i vilka staden utövar inflytande.

Bolagen kan delas i tre kategorier:

- a) bolag som i sin helhet ägs av Lovisa stad
- b) Lovisa stads ägarintressesamfund
- c) övriga.

I frågan om de bolag som Lovisa stad äger reser sig Lovisa Bostäder Ab över de övriga. Staden har ett betydande kapital bundet i Lovisa Bostäder Ab och bolagets verksamhet har är även av strategisk betydelse. Därför följer vi nära upp bolaget och för en kontinuerlig dialog med de representanter som staden utnämnt till bolagets styrelse. Gällande ägarintressesamfunden måste man nämna Kymmenedalens El Ab, som utgör stadens absolut värdefullaste ägande. Lovisa stad är den största delägaren i bolaget och enligt delägaravtalet är ordförande för bolagets styrelse därmed även utsedd av Lovisa stad.

Den allmänna riktlinjen är att staden alltid har representanter i de bolag i vilka staden på basis av ägande har rätt därtill. Vi följer kontinuerligt upp verksamheten för dessa bolag genom att ha styrelsemedlemmar och representanter på bolagsstämmorna.

Utvecklings- och koncernsektionen har inlett uppföljningen av koncernbolagens verksamhet och träffar regelbundet bolagens representanter under sektionens möten. Affärsverket Lovisa Vatten verkar under stadens FO-nummer men också Vattenaffärsverket hör till de samfund vilkas verksamhet sektionen följer upp. Vattenaffärsverket rapporterar dock skilt sina risker skriftligen till sin egen direktion.

De mest betydande ekonomiska riskerna (risken att förlora pengar) hänför sig till några större äganden. Risken för förlorat anseende kan i praktiken ske i vilket som helst bolag i stadens koncern. Till en viss del är skadan med förlorat anseende även förknippat med ett hur stort och hur viktigt bolaget är. Vi stävar efter att begränsa och kontrollera risken för förlorat anseende genom att informera bolagen om stadens verksamhetsprinciper samt genom att ge anvisningar åt de stadens representanter som verkar i bolagen.

4. Utvecklingsområden inom delområdena för riskhantering och intern kontroll

Stadsfullmäktige godkände i maj 2019 den uppdaterade anvisningen för intern kontroll och riskhantering samt i juni 2019 det nya ägarstyrnings- och koncerndirektivet.

Som utvecklingsområden ses för alla centralers och affärsverkets del att

- allt bättre omfatta anvisningen för intern kontroll och riskhantering i den dagliga verksamheten
- utarbeta och upprätthålla beskrivningar och anvisningar om centralernas kärnprocesser (uppgörs i samband med uppgörandet av informationshanteringsmodellen).

5. Utredning om ordnande av intern revision

Vi köper vid behov den interna revisionens uppdrag som externa sakkunnigtjänster.

6. Ställningstagande om den interna kontrollens lämplighet och tillräcklighet

Stadsstyrelsen föreslår som sin helhetsbedömning, utifrån centralernas rapportering och sin egen kontinuerliga uppföljning, att den interna kontrollen och riskhanteringen i huvudsak är på en god nivå. Den interna kontrollen i Lovisa stad producerar i huvudsak en skälig säkerhet om att verksamheten är resultatrikt,

att verksamheten följer lag och god förvaltningssed, att medlen och egendomen tryggas samt att den pålitliga verksamhetsmässiga och ekonomiska information som ledningen kräver är tillräcklig.

De många utmaningar och förändringar som berör det kommunala fältet skapar på allmän nivå oklarhet gällande kommunernas kommande verksamhet och livskraft. För Lovisa stads del identifierar vi bland annat utmaningarna i anslutning till

- demografin
- trycket på ekonomin så som behovet att balansera inkomster och utgifter
- tillgången till och rekryteringen av kunnig personal
- osäkerheten kring hur reformer, så som social- och hälsovårdsreformen, framskrider.

Å andra sidan finns det behov för utvecklingsåtgärder för att uppnå tillväxt och livskraft samt för att tillhandahålla service. Vidtagandet av utvecklingsåtgärderna förutsätter satsningar på resurser och investeringar. Att säkerställa en balanserad ekonomi för staden förutsätter ett fortgående utvecklande av serviceproduktionsnätet och verksamhetsprocesserna.

Ordnandet av den interna kontrollen baserar sig på tillräckliga anvisningar och den systematiska organisationstäckande riskkartläggningen är à jour. De centralaste riskerna av olika slag som anknyter till strategin, verksamheten och ekonomin har bedömts. I organisationen ser man riskerna också som möjligheter. Riskhanteringsresultatet förutsätter dock ännu att uppföljningen genomförs mer systematiskt och att man regelbundet följer upp och bedömer hur resultatet för verksamheten är.